

POSTANOWIENIE

22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 22 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M. W.

z udziałem S. W.

o podział majątku,

na skutek skargi kasacyjnej S. W.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie

z 26 lipca 2022 r., V Ca 423/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów

prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Ustawodawca wyraźnie redakcyjnie wyodrębnił przesłanki tzw. przedsądu od tzw. podstaw kasacyjnych unormowanych w art. 398³ § 1 k.p.c., którymi jest naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (pkt 2). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek przedsądu, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestnik wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej ze względu na nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) w konsekwencji tego, że do składu orzekającego w sprawie została wyznaczona sędzia D. B., powołana na to stanowisko przez Prezydenta RP na podstawie uchwały nr 870/2019 z 1 października 2019 r., podjętej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3, dalej – „ustawa nowelizująca z 8 grudnia 2017 r.”), co miało zadecydować o niezachowaniu standardu niezawisłości i bezstronności sądu. Uczestnik twierdził, że sędzia D. B. faworyzowała wnioskodawczynię, uwzględniała jej wnioski, a jego zarzuty i wnioski pomijała.

W uchwale połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/2020, Sąd Najwyższy w istocie stwierdził, że przesłanką nieważności postępowania cywilnego jest zasiadanie w składzie sądu osoby powołanej na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. Jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi w konkretnych okolicznościach do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw

Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, to mamy do czynienia ze sprzecznością składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c.

D. B. została powołana na urząd sędziego Sądu Okręgowego przez Prezydenta RP – jak podaje uczestnik – na podstawie uchwały nr 870/2019 z 1 października 2019 r., wydanej przed podjęciem przez Sąd Najwyższy uchwały połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/2020 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34), objaśniającej konsekwencje, jakie należy przypisać działaniu Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie przepisów ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. Sędzia D. B. konsekwencji tych mogła nie przewidywać wtedy, gdy przyjmowała nominację. Uczestnik miał natomiast o nich wiedzę w czasie, gdy toczyło się postępowanie przed Sądem Okręgowym w jego sprawie. Postępowanie to nie zakończyło się na jednym posiedzeniu, lecz toczyło się przez dłuższy czas, uczestnik znał skład prowadzącego je Sądu, a z utrwalonego na nagraniach przebiegu posiedzeń wynika, że sędzia D. B. pytała strony o wnioski formalne i przeszkody formalne do prowadzenia postępowania. Uczestnik nie zgłaszał wówczas żadnych zarzutów odnośnie do składu Sądu orzekającego w sprawie, nie podnosił wątpliwości odnośnie do bezstronności Sądu ze względu na okoliczności, w jakich tworząca ten skład sędzia uzyskała powołanie do pełnienia urzędu ani jakiegokolwiek inne.

Stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale połączonych Izb z 23 stycznia 2020 r. nie może być wykorzystywane instrumentalnie, wyłącznie celu podważenia orzeczenia wydanego w sprawie przez stronę, która mając ku temu sposobność przed Sądem pierwszej lub drugiej instancji, nie zgłaszała żadnych zarzutów i nie miała uwag do sposobu obsadzenia sądu orzekającego w jej sprawie, a zgłasza je dopiero wówczas, gdy wynik sprawy okazuje się dla niej niekorzystny (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III Co 6/22 i z 21 stycznia 2022 r., III Co 37/22).

Uczestnik powołał się też na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił w formie pytań: 1) „czy

w świetle art. 35 k.r.o., umowa zawarta między Stronami w USA w zakresie podziału ich majątku wspólnego pozostaje ważna i wywołuje skutki prawne w zakresie sfery majątkowej małżonków, zważywszy na fakt, że rozwód uzyskany przez Strony w USA nie został uznany przez Sąd Polski, a tym samym na dzień zawierania ww. umowy, Strony pozostawały w związku małżeńskim, w którym funkcjonował ustroj małżeńskiej wspólności ustawowej”; 2) „czy w świetle przepisów art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c. wprowadzających konieczność ustalenia z urzędu pełnego składu majątku wspólnego małżonków, w przypadku dokonania częściowego podziału majątku wspólnego w USA, Sąd polski ma obowiązek zbadać, pozostały skład majątku wspólnego położony na terenie USA, z zastrzeżeniem, że w skład tego majątku nie wchodzi nieruchomości”; 3) „czy do rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego małżonka w postaci nieruchomości znajdują zastosowanie przepisy dotyczące jurysdykcji krajowej w zakresie orzekania o nieruchomościach położonych na terytorium danego Państwa”; 4) „czy oświadczenie złożone przed sądem amerykańskim o dokonaniu podziału majątku na terenie USA znajduje zastosowanie do postępowania toczącego się przed sądem polskim, w tym czy wyłącza obowiązek sądu polskiego w zakresie ustalania z urzędu pełnego składu majątku wspólnego”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problemy, którym uczestnik przypisał cechy zagadnień prawnych w części zostały już objaśnione w orzecznictwie, a w części nie pozostają w związku z ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę rozstrzygnięcia, którymi Sąd Najwyższy byłby związany po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

W uchwale z 23 lutego 2018 r., III 103/17 (OSNC 2019, nr 2, poz. 13) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że umowa małżonków o częściowym podziale majątku wspólnego, zawarta przed ustanowieniem przez sąd rozdzielności majątkowej z dniem poprzedzającym zawarcie tej umowy (art. 52 § 2 k.r.o.), jest ważna. W taki właśnie sposób, a zatem jak umowę częściowego podziału majątku, należy potraktować umowę zawartą przez strony w USA w zakresie podziału ich majątku wspólnego, do której doszło przed rozwiązaniem małżeństwa stron przez rozwód przez polski sąd. Uczestnik nie przedstawił żadnych argumentów za tezą, że umowa zawarta przez strony i określająca sposób podziału przez nie tych składników majątku wspólnego, które znajdowały się na terenie USA, miałyby nie być ważna z uwagi na jej formę lub treść.

Ustalenia Sądów *meriti* na temat składników majątku wspólnego stron na terenie USA są adekwatne do tego, jakie wnioski dowodowe zgłosiły strony w celu wykazania, że na terenie USA pozostał jakiś ich niepodzielony ugodowo majątek wspólny. Skoro ani wnioskodawczyni, ani uczestnik nie dostarczyli Sądom obu instancji innych niż wykorzystane w postępowaniu dowodowym środków do poczynienia ustaleń o składnikach majątku wspólnego lub osobistego stron znajdujących się na terenie USA, to nie mogą oczekiwać, że ustalenia tych Sądów obejmą okoliczności inne niż wykazane w toku postępowania dowodowego.

Uczestnik powołał się też na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, w związku z naruszeniem przez Sąd Okręgowy art. 35 k.r.o. przez uznanie, że podział majątku wspólnego małżonków był dopuszczalny mimo istniejącego między nimi ustroju wspólności ustawowej oraz w związku z naruszeniem art. 45 § 1 k.r.o. przez zaniechanie orzeczenia o nakładach z majątku wspólnego na majątek osobisty wnioskodawczyni, a także w związku z uznaniem za nakład na majątek osobisty uczestnika świadczenia, które nie miało takiego charakteru.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Szczególna podstawa przedsądu przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga zatem samodzielnego czyli odrębnego od podstaw kasacyjnych wskazania i wykazania naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania.

Teza o potrzebie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na oczywiste i rażące naruszenie przez sąd tego samego przepisu, którego wykładnia ma prowadzić do tak poważnych wątpliwości interpretacyjnych, że ich wyjaśnienie ma być rolą Sądu Najwyższego, jest dotknięta logiczną sprzecznością. O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. można mówić wyłącznie wtedy, gdy sąd zastosuje konkretny przepis w sposób odbiegający od jego przyjętej, utrwalonej i bezdyskusyjnej wykładni. Wybór jednego z możliwych kierunków wykładni, nie może być kwalifikowany jako oczywiste naruszenie prawa. O dopuszczalności częściowego podziału majątku jeszcze w czasie istnienia wspólności majątkowej w szczególnych sytuacjach faktycznych Sąd Najwyższy wypowiedział się w przytoczonej wyżej uchwale z 23 lutego 2018 r., III 103/17, a przepis art. 35 k.r.o., w związku z którym pozostaje problem rozstrzygnięty tą uchwałą nie mógł być przez Sądy *meriti* naruszony w sposób oczywisty i rażący przez zajęcie w sprawie stanowiska w istocie odpowiadającego temu kierunkowi wykładni.

Ustalenia faktyczne będące podstawą rozstrzygnięcia (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.) nie pozwalają na wnioskowanie o tym, jakoby jakiś nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty wnioskodawczyni pozostał nierozliczony

w sprawie. W tych okolicznościach zarzut uczestnika nie przemawia za oczywistą zasadnością skargi.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 4 ust. 1 pkt 8 w związku z § 2 pkt 7 oraz w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. 2023 r. poz. 1964), orzeczono jak w postanowieniu.

A.W.

[ms]